ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 28

ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ

ՕՐԱԳԻՐ

ՇԱԲԱԹ 20 ՄԱՅԻՍ 1844

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Այս օրագրութեանս ով որ կը փափաքի կրնայ բաժանորդ գրուիլ, Զմիւռնիա Հրատարակողաց ընկերութեան Տպարանը համբերի հասուցանելով՝ մէկ տարւոյն գինը 125 ղրուշ։ Ի Պօլիս պղնձեոց խանը Աճէմօղլեան Ա. Միքայէլ Աղաթօնեանին գրասենեակը ։ Ի Կարին Էրզրում Ա. Պօղոս Յ. Մանուկեանին քովը ։ Ախալցխա. Յարութիւն Պետրոս Աղայ Լուսաւորչեանին բնակարանը։ Ի Տփխիս Ալէքսանդր Ե. Ճարտար Կարճիկեանին բնակարանը ։

Ենգիւրիա Ի. Արամեան ... Նիկողայոս Կարապետեանի Կամենացաւորանը ։ Ի Ալեքսանդրիա Նահապետ Պետրոս Աղայ Խաչիկեանին քովը ։ Ի Սուրբ Էջմիածին Թ. Արամ Ալէք Մ. Կարապետին բնակարանը ։ Ի Նախիջեւան Աղայ Ա. Յովսէփ Յ. Մելիք Ալեքսանդրեանին քով ։ Ի Թիֆլիս Աղայ Ա. Կարապետ Իզմիրլեանին փոխանորդ ։ Գանձակ Ամիր Մ. Աւետիք Աղայ Իզմիր-լեանին գրասենեակը ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Զմիւռնիա 20 Մայիս ։

Ռուսիոյ Տէրութեան Նեսըր անուն Պրիկը՝ տեղւոյս Պաւլովիչին հրամանատարութեամբ Սարլսաանէն և Հալէպէն գալով, անցեալ ուրբաթ մեր նաւահանգիստը հասաւ ։

Նաւեր փոխող բռնած Անգղիացի Սկօտչէյ ծովակալը, որ քանիմը ժամանակ է Պօլիս․ Դրան քով ունեցած պաշտօնէն հրաժարեցաւ, կիրակի հասաւ այս տեղ Պատանիսսըղօլէն, Լցած Աւստրիական բնիկ-բեռնաւոր շոգենաւով․ և նոյն օրը շարունակեց իր Ճանապարհորդութիւնը դէպ 'ի Անգղիա իր հայրենիքը երթալու. Խրիստոս Ճանապարհով ։ Այս պաշտօնատարը քանիմը տարի է Պօլիս․ Դրան քով շատ հաւատարմութեամբ կը ծառայէր, և Աստուածոյ վերջին պատերազմին մէջ երևելի քաջութիւններ ցոյց տուաւ ։

Չինեալ Սէմ․ պաշտօնատարին ձեռքը Օսմանեան Սենծափառ Կայսերական բարեհաճեր է ողջ Միտոց մը շնորհել (որուն մէկ կողմը Նոր-քաշական Թուղրայն՝ միւս կողմն ալ Պեղայի բեր-դին է տպեալ) քաղաքիս Անգղիոյ Սէմ․ հիւպատոսին առաջին Թարգման Խումբեան Յակոբ Չոպօղլու պարոնին, Պեղայի պատերազմի ժամանակը հաւատարիմ ծառայութեան ի փոխարէն ։

Քաղաքիս ազդիս հասարակութիւնը՝ ազգասէր քաղաքացւոյն այս օրինակ պատուոյ արժանի ըլլալուն վրայ՝ բաւական սրտի ուրախութիւն զգացին․ վասն զի յիշեալ Յարգամեծար անձն ոչ թէ միայն գործունէութիւնը գովելի է, այլ և բարի բնաւորութեան պատճառը շատ անգամ փայլելով միշտ շնորհակալ կը թողու իր երախտիկալ ազգակիցները ։ Ինչպէս այս անգամ ալ քաղաքիս մեծ Մէնէմէն գիւղաքաղաքին մեր անբաւական ազգակիցներուն տաճարին արքունի հարկը իրենց կարողութենէն աւելի ըլլալով, մեծ աշխատութեամբ խնամք տարաւ որ առաջին առանձնուն կէսը տան պակասեցաւ ։

— Քաղաքիս արքունի պաշտօնատարներէն Սէմ. Բէյզիա էֆէնտիին (որ այժմ քաղաքիս մաքսապետութեան պաշտօնը խոհեմութեամբ կը վարէ) իր հաւատարիմ ծառայութեանը փոխարէն, Արքունի ներսէնից պաշտօնատար Սէմ. Ռուսա Սաֆֆէթի փաշայի ձեռքով տեղս եկաւ Սենծափառ Կայսերական որ կայ-սերական առաջին խոնարհեցնութեան աստի-ճանը տուաւ․ Սենծափառ Կայսրը բարեհաճու-թեամբ կատարեց այս խնդիրը, յիշեալ պաշ-տօնատարին նոյն աստիճանը շնորհելով ։

— Զմիւռնոյ Նախկին կառավարիչներէն Հաջիկեան Պետաւթիկ օղլու գերդաստանը որ երեսուն տարի յառաջ քաղաքիս մէջ և ու-րիշ տեղուանք մեծ հանգրատ ստացած էր, հի-մայ վերջին չքաւորութեան մէջ ըլլալով՝ քա-նիմը մարդիկ այն ընտանիքին վիճակին վրայ մեծ խնամք ունէին․ նորէն քաղաքիս Անգղիացի փա-ճառականները խնդրուածքով՝ Սենծափառ Կայսր Անգղիոյ Թագուհին ալ բարեհաճեցաւ 100 լիրա ղթերլին 11,000 ղաշէկանի չափ օգնութիւնը ղրկելու այս հին կառավարչին աղջկան թոռան ։

Մայիս 18ին Աւստրիոյ Սենծափառ Կայսեր անուանակոչութեան հանդէսը կատարելու համար, քաղաքիս Աւստրիական հիւպատոս Սէմ․ Պ․ Շաւերը իր պաշտօնատարներուն ընկերակ-ցութեամբ յանկարծ Զօրօյեան Ներէղեցին գնաց՝ և անկէ իր պալատը վերադառնալուն քաղաքիս նաւահանգստին մէջ գտնուող զանա-զան Տէրութեանց արքունի նաւերը յայտնած գրօշակներ բռնելով շնորհաւորութեան թնդ-անօթները արձակեցին ։

— Քաղաքիս զօրաց հրամանատար Սէմ․ Համուշ Լեմին Փէքիք փաշայն և մաքսապետ Բէյզիա էֆէնտին ալ պատրաստուեն այս օրուան շոգենա-ւով Միտիլէն երթալու, ուր երթէ Սենծափառ Կայսեր Սէմ․ Բարեխնամ Կառավարութիւն շնոր-հաւորութիւն ընելու ըլլայ՝ նեւ ներկայ գտնուե-լու․ նոյն խորհրդով նաև Անգլիոյ Բալեօնոր Արբայեան Ասաթէոս Էֆէ Նելսոնպաշա․ և Յանուոյ Էֆէ Լուֆաքօպասը ։

Երեկեան շոգենաւով Կոստանդնուպոլսոյ մեր յարգելի թղթակիցէն հետևեալ նշանի լուրը առինք, և կը փութանք ցուցնել ազնիւ ծա-նուցանելը ։

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆՔ

Լուսագրութիւն (Տակերոթիպ)

Մէ՛ արդեօք կրնար մէկը յիշել, թէ մարդկային արդէ զանազան պտուղի զինուորով, այնքան յառա-ջացեր ըլլայ ։ Մ՛չ կը կարծէր՝ որ՝ այս բանական գիւտգութիւնը․ երկրիս ամէն մէկ կողմերը տեսակա-նաւ և գործնականապէս քննելէն ետքը, երկնից ան-սահման տարածութեան աստղերէն կողմերուն՝ և ա-գային կերպ կերպ փոփոխութեանց և երևութից դրե թէ կատարելապէս խելք հասցընէ․ միանգամայն ամ-էն մէկ փոփոխութեանց պատճառներուն ալ խելա-հաս ըլլալով հասարակուն ձեռնարկութեամբ պատ-կերներ սահմանէ ։

Այս հրաշալի գիւտութեանց նախագահ օծարան Եւրոպային բնիկը, կարծեմ՝ հասարակութեան անձի-նէն․ որ արուեստին և մեքենական ամէն տեսակ պէտքականներըը մանաւանդ այս վերջին դարուս մէջ կը բարգաւաճին և որ քան օրէ կը ծաղկին․ բայց առանց-մ ամէնէն աւելի՝ բնական գիտութիւնն որ համայն գիտութեանց լուսոյ Մը կը կարծուի, գրեթէ կատա-րելութեան վերջին ծայրը հասած ըսելն ալ չափա-զանց չէ ։

Մէկայն իր լոյսոյ ճառը, երթէ բաց մտադրութեամբ քննելու ըլլանք, արդարև մեծ զարմացումի կը պատ-ճառէ մեզի, իբրև հրաշք կարծելով ։

Սոյն ժամանակներուս ալ Լուսագրութիւն ըսուած սքանչելի արհեստը հնարեցին, որ Տագուէր անուն հնարողին պատույն համար Տագուէրոտիպ կամ Տա-կերոթիպ կոչուեցաւ ։

Ահա այս գիւտը՝ մարեկներս ըստ ամենայն մասին յափշտակելէն 'ի զատ մեծ ազդութիւն մ' ալ կուտայ մեզի ։

Այս զարմանալի և զուարճալի գիւտին վրայօք՝ որ մեր բուն խօսնայտակն ալ այս էր, և կարծեմ հա-սարակաց ալ, իբր հետաքրքրական ծանօթութիւնը ըլլայ, կը ջանանք խօսիլ ըստ բաւականին ։

Լուսագրութիւն կամ Տագուէրոտիպ կըսուի այն կերպը, որ Արևուն լուսոյ ներգործութենէն զինչ և իցէ բան ըլլայ կենդանի կերպով կը նկարագրի ա-ռանց ուրուագրութեան հարկաւոր գործիքներուն կարօտ ըլլալու ։

Այս գործը թէպէտ արդարև զարմանալի է, սա-կայն բնագէտներէն շատերը՝ երբոր խաւարին սենեակ (շամպր օպսքիւր) ըսուած սքանչելի գիւտը հնա-րեցին, ջանացին և այն ներգործութեանն ալ գտնալ՝ որով թիթեղանմը վրայ որ և իցէ բան ըլլայ իրենց նկարագրուի, սակայն անոնց ջիգը և աշխատութիւ-նը անօգուտ եղաւ ։

1830ին վերջերեալ անուանի Տագուէրը՝ Յոզ (Նոտիոն) ըսուած տեսակմը նիւթով (1) կրցաւ այն գիւտին յաջող վախճան տալ․ վասն զի այս Յոզին թէ քիմիական վիճակը և թէ իր գոյնը արևու լու-սոյ՝ ներգործութենէն անանկ մէկ փոփոխութիւնը կառնէ, թէ որքան որ համեմատաբար կողմէն ձիգ ուղղութեամբ մարմնոյ գիծերը իրեն կը զգէ, նկարն որ երբէ մարմնոյ բուն խոկ ձևը և պատկերը կը նը-կարագրուի ։

Այս թիթեղան պատրաստութեան կերպը համառօ-տիւ ստորագրենք ։

Պէտք է՝ ունենալ նախ մէկ պղնձէ կամ հաստ թուղթէ արծաթեզօծ թիթեղմը․ և զանի աղէկմը մաքրելէն ետքը, Տրիպոլին (2) փոշին ձէթը թաթ-

(1) Գորգիկոս անունով մէկը գտաւ այս նիւթը 1812ին ծովային բոյսերէն ... ծառն ու ... և ... բոյսերին ... հետ եղաւ ... Գայլակումեան ... ։ ... Մը ... ։ Ըն. գիտ. 38

(2) Կոխուած ... է որ Պօլսեցիներէն ալ թէբէ-քեսի կըսէն ։

Ընթերցողաց ցաւօք կը ծանուցանենք Պէտրոս Կիւ-րեղեան Երզնկացւոյն մահը, որ մեծ սուգի մէջ թողուց ամսոյս 14 էն թէ իր մտերիմը և թէ իր բարեկամները։ Այս երիտասարդը ոչ միայն բուական հայկա-բան հմտութեամբ, հապա նաև խոհեմ բա-րեկարգ և անկեղծ ազգասէր, բոլոր ազգայիններն էն ազգասիրութեանը երկր թարգմանած ու ազգին ման-կանցը նուիրած օգտակար գրքոյկները, որոնցմէ մէկ քանին կան արդէն տպուած և մէկ քանին ընդարձակ-ներն ալ բարեխեր անձանց առատաձեռնութեանը կը-պասեն որ տպուին. ինչպէս Պոնսիարդի ընդարձակ պատմութեան աշխարհագրութ. թարգմանութիւնը և այլն։ Հանգոյն իր գովելի հանգամանքներուն հա-մար կեանքը որչափ սիրելի էր ազգին ալ, մահն ալ այնչափ ցաւագին եղաւ մանաւանդ հանգուցեալ Կեմ-բաւեան Հայատիան Ընթրդարանին, ազգասիրաց։ Վասն զի շատ տարիներէ 'ի վեր այս հանգուցեալն պա-տուական որդւոցը դաստիարակութեան ու կրթու-թեան հոգը կը տանէր անխոնջ աշխատութեամբ. և այս աշխատութեանը անգամ չըլլալով, հիմայ ա-նոնց վրայ փոյթով տարբերութիւնները պիտի մխիթա-րեն իրենց ընտանիքը, և յիշատակ կարող ըլլան բարի օրինակին ալ պիտի սփոփեն իր սիրելի աշակեր-տաց վշտացեալ սիրտերը։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Մայիս 14։

Բերլին, ապրիլ 27 ին Խաչեր. Պրատ. Արտո-նեալքն տուած ծանօթութիւններէն կիմացուի, թէ Իտ.մեկիլ բանակին գլխաւոր հրամանատար Կարմ քահին փաշայ զօրաւորագոյն իր հրամաններն տա-կը եղած կանոնաւոր և անկանոն զօրքերով, մինչև Սուգ քաղած գիւղը յառաջ քալեց' որ Պէկրանտօվայեն երկու քաւ կէս փարսախ հեռի է. և այն տեղ հաւաքուած ապստամբներուն ազդ-արարութիւն ղրկեց' որ կառավարութեան գը-թասիրութեանց հնազանդին և առանց ժամա-նակ անցընելու իրենց բնակարանը դառնան։ Խռովարարները չուզելով այս խոհական յոր-դորանաց մտիկ ընել, ընդ հակառակն գէնք ա-ռին և անմիջապէս թշնամութեան սկսան։ Կրա-նեան որ զօրքերը ապստամբներուն դէմ յառաջ քալելով փախուցին զանոնք և փերթելուն գիւ-ղէն ալ կերցին։

Միւս կողմէն ալ Լուծեր Փաշայն Դէքովքիւլ ըլլալով, մինչ սոսկեցաւ որ ապստամբները Դրամենսօվայի շրջակայ տեղերը հաւաքուած են և միաբ ունին Ղազին Փաշային հրամանատարու-թեանը եղած զօրքերուն վրայ յարձակելու, ա-ռանց Պէքովքիւլի երկայեւ հրաման եղեր էր, մէկ գունդ հետևակ զօրք, երկու գունդ ալ հե-ծեալ և 6 թնդանօթ հետը առնելով և Դրա-մենսօվային Խաբիսայ երթալու ճանապարհին վրայ դէպ 'ի Տէսվէք գիւղը յառաջ քալեց։ Ա-պստամբներն ալ որ Պաւրլանի էին, իրենց կողմա-նէն Լուծեր փաշային անցնելու ատենն մօտ յառաջ կերեցան Կայսերական զօրքերուն անցքը արգելելու։ Լուծեր փաշայն անոնց դէմ հետ գունդ հետևակ և մէկ գունդ հեծելազօրք և եր-կու թնդանօթ ղրկեց ու բռնական պատերազմ ըլլաւ։ Ապստամբները պարտաւորեցան փախչելու, և Փարլանի գիւղին որ ու բուն խռովարարներու-գունդին հետ միացան. և երբ այս միաբանու-թիւնը եղաւ, թշնամութեան գործքերուն կրկին սկսաւ ըլլալ այն ժամանակը Կայսերական զօրքերը ապստամբներուն վրայ քալեցին և կա-տարելապէս փախուցին և անոնց մէկը եղած գիւղին այրեցին։

Ուրիշ Ղազախոդաւ մէկերն նոր մեծ ընդու-նելութիւն կար Պեղլէն Կայսերական քէօշկը։ Բոլոր գործակալները և հասարակութեան մեծ աստիճանաւորները հոն եկեր էին այս ընդու-նելութեան։ Մեծափառ Խոհակոյր ծանուցեալ ա-նոնց թէ հաւանելով օրը մեկնելու է, և իմացուց իրեն այն տեղ չգնացած ատենին կառավարու-թեան վերաբերեալ գործոց հոգատար պաշտօ-նեայքը։ Նոյն աղէքուն հայրական խնամքով իրեն պաշտօնէները տուաւ անոնց, և ասոնք հրաման ըրաւ որ իւրաքանչիւր ալ իրենց վերա-բերեալ պաշտօնաւորութիւնը կատարեն, և հա-ւատարիմ բարեկարգութեան և ապահով պահ-պանութեան համար մեծ փութով հսկեն։ Մե-ծափառ Արքային եօթը անոնց մէջէն իրեն հետ ուղեկից ըլլալու էնները նշանակից և արձակեց հրամանը տուաւ ժողովին։

Հարաւի ոստանաւան մայրաքաղաքս չեկ աներազմեկը ձևացած էր. կէսօրէն յետ ժամ յառաջ նաւատորմիղ և պանիշներուն թնդ-անօթներուն ձայնը Օգոստափառ Կայսեր սր-բազան եղող և Լեհերի Ձեզմյտ շոգենաւը մը-նալը և մայրաքաղաքս մտնելը կը ծանուցան-էին։ Պոսֆորի մէջ խարսխած Օսմանեան նա-ւերը դրօշակ զարդարուած էին, նոյնպէս և ոչ նաւահանգստի մէջ եղած դաշնակից Տէրու-թեանց շոգենաւերը. բոլոր նաւաստիները առագաստակայմերուն վրայ և կեցէ Մեծա-փառ Կայսեր կաղապարելէն ու բախտաւոր Պ-րօշիւք զարդարուած Լեհերի Ձեզմյտ շոգենա-ւը մեծ կայմին վրայ Կայսերական դրօշակը բա-ցեր էր. և նաւահանգստի մէջ մտած ատենը առագաստակայմերուն վրայ ըլլալով թնդանօթներուն ձայնին և ժողովրդական երախտագիտութեանց ցնծութեան աղաղակներուն կը խառնէին։ Արքայ երկու անգամ էր այս։ Մեծ նա-փառքը հետը կը հրամայէր Լեհերի Ձեզմյտ Արքայապարտ շոգենաւուն։

Մեծափառ Խոհակոյն ընկերութեամբ կը-թայր անոր եղբայր Դրամաշխահասի Բարձր Սուլթան Աբտիւլ Ազիզը։ Ուղեկից էին նա-Բարձրագոյնը Մեծ Տէրութեան և պաշտօնական Մուսթաֆա Ռէշիտ փաշայն և Մեծ Ծովակալ Հալիլ փաշայն և Արքունական կառավարիչ Մէ-ծագոյն Մէհմէտ Ալի փաշայն, շատ զօրապետ-ներ և բարձր կոչմէ պաշտօնատարներ, փոխ-րանցի կառավարիչ Մեծապատիւ Յակոբ Չէ-լեպին Տիւզեան և պալատին ռեժիմատուր փող Չէլեպին Տիւզեան. Մեծափառ Կայսեր բժշ-կապետ Պ. Հրանտ... և այլք։ Մեծա-փառ Խոհակոյրը իր հետը կը տանէր նաև իր քաղաքացիներէն երկու հոգի, բարձրա-հրամանատարներէն քանի մը Պաշտօնեայ որոնց գլխաւոր պաշտօնը Մեծափառ Խոհակոյ մեկնելու երթալու ժամանակը խնդրելն էր։

Օսմանեան Լէհեքի անուն շոգենաւը Մեծա-փառ Կայսեր ճամբու շոգենաւերէն եղեն երթա-

---

խած բամպակի հետ ձևացած չոբանակալ պատրաստ-ված, թիթեղան վրայ քսելու է, եւ այս բարակ (կէ-վերի) ձեռքով. և 'ի վերջոյ ալ հարկ է չոր բամպակով սրբել։

Այս կերպով նոյն արծաթէ թիթեղը յատակ մաք-րելէն ետքը, խաւար սենեկին անկեան մէջ դրուած Յոդին վրայ դնելու է, անանկ որ թիթեղան բոլոր մակերևոյթը Յոդին գոլորշեացը ենթարկուի դեղին դառնայ։ Այսկերպ այս գործողութիւնները մութ սե-նեկի մէջ ընել պէտք է' միայն ճրագի լոյսին առնե-լով, վասն զի արեւուն լոյսը ներգործած ատենը Յոդը բոլորովին կապականի։ Այն, արեւէն մեծ զգու-շութիւն ունենալու է' թէ թիթեղը ո՞րքան ժամանակ Յոդին վրայ պէտք է մնայ, անանկ որ ոչ շատ կեց-ուլ պէտք է և ոչ քիչ. վասն զի շատ մնացած ատենը դոյնը կը միանայ, որուն վրայ արեւը լոյսը ամենևին չի կրնար ներգործել. և այնքան աշխա-տանքը և ծախքը անօգուտ կըլլայ. քիչ մնացած ա-տենն ալ պատկերը աղէկ չի նկարուիր։

Այս աշխատութիւնները ըստ կանոնի կատարելէն ետքը, խաւարին սենեակ ըստ ... գործիքը իր տեղը դնելով յառաջ ... պէտք է, և արծաթէ թիթեղը խաւարին սենեկին մէջ այս կեր-պով դնելու է, որ նոյն գործիքը առարկին ըստ ամե-նայնի դիմացը ըլլայ. անանկ որ նկարագրելի մարմ-նոյն շառաւիղները դէմ յանդիման անդրադարձին արծաթէ թիթեղան. և արեւուն լոյսն ալ ըստ ամենայնի ներգործէ Յոդին վրայ. Այս գործողութիւնները ընելով կրնանք ուզած մարմնոյն պատկերը նկարագ-րած ունենալ։ Բայց որովհետև թիթեղը գործիքէն վեր առած ժամանակին քաշուած պատկերը աներե-ւութ բանմին է, նաև կրնայ վերստին արեւուն լոյսո-վը ներգործելով մարմինը խառն 'ի խուռն ըլլալ առանց այս արդիւնքը խափանելու և քաշուած պատկե-րը տեսանելի ընելու համար, պէտք է թիթեղը սըն-դիկի (Ծիւ) արկղ մէջ դնել. և գինիի ոգով (բուժիւ-նը) կամ թեղանէն կաշեայ սնդիկը տաքցնելու է մինչև որ անգին շոգիով թիթեղան վրայի պատկերը կե-նաց յատակ նկարագրած ունենալ։

Վերջապէս արծաթէ թիթեղը մաքուր ջրովին լուանալով, եւս կու ջուր մէջ դնել պէտք է. և վերստին դարձ ջրով ալ լուանալէն ետքը, վասն պատկերը անցներ ինչպէս սովորութիւն է։

Իրօք աշխատութեամբ այս ամեն դժուարութեանց ըստ ամենայնի յաղթող ըլլալէն ետքը կը մնայ միայն հասկնալ թէ թիթեղը խաւարին սենեկին մէջ որ-քան ժամանակ պիտի մնայ։ Մէկու որ և իցէ պատկերի նկարագրելու ատենն թիթեղը' երկին կամ ալ մանրերկրորդ ժամանակ պէտք է մնայ նոյն խաւա-րին գործիքին մէջ. շատ անգամ ալ այս սահման-ւալ ժամն առին։

Օգոստափառն այն է որ այս գիշեր հոգոց ... Գաղիտէր մէկ բարեկշտի կը ... ղեկ պատկերը խաւարին սենեկին մէջ. սակայն ... ինչպէս Միկոնոյի Լոզրբեան եղբայ այնքան կատարելագործ եղան այս զանազան գիւղերը մէջ, որ միայն ... սանդ կը պատկերը կը նկարագրեն։

Տէրոյ Միկոնեն և Զարուն նկարնակները նա... բռնած տեսակ տեսակ ժամանակացուցոյցը, փոփոխ-թեան աղգանութիւն կուտան այս գործողութեան։

Տեսած եղած երկիրները անշուշտ սոր որ արեւ-շատակները' առաւել զօրութիւն ունին, քիչ ժամանակ կը հարկաւորի քան թէ ցուրտ ու դեղը։

Իտալիոյ համար կը կարծուի թէ բաւական էր մինչ մէկ վեց մանր երկրորդ ժամանակ։

Ըստ այս տարբերութիւններուն համար, այս ալ հետոյ գործածել ուզողը, պէտք է այս հարկա-ւոր պարագաներուն ալ միտ դնէ։

Հայտնի ծանօթ է որ նկարագրելի մարմինը խա-ւարին սենեկին որքան մօտ ըլլայ այնքան մեծ կը-րանայ. ընդ հակառակն որքան հեռու ըլլայ, այն-քան ալ պզտիկ։

Այս զարմանալի գիւտով ոչ միայն առանց

թու է․ այս շաբթուան մէջն ևս նոյն միւսիւր Սուլէյման փաշային վերադարձութեանը, Հիւանդներուն և ծառայներուն մէկ մասը․ գացին Եգիպտոս, և ճամբեցանք եղան ։

Աղեքսանդրիա. Ըրդայն նախ Իպրահիմ փաշայի կերթայ և եարը պըտոյտ երթալու է․ ու միայն, է քանի մը ջերմութեանց մանաւանդ համար․ և եւս կը յառաջանալու է իր ծառայութեանց թիւ, նոյն զիւղ ’ի Գաղտասնեան կիրճը, չի կրնար թէ, Պէտիզի ալ Երթայ ։ Այս ծառայութեանց թիւը երեք շաբաթի չափ սաստիկ է ։

Աղեքսանդրիա. Ըրդայն միջև բարեկարգ Մեծ փոխարքային յանձնուած է բազմաց գործքերուն կառավարութիւնը ։

— Հինգշաբթի Նաւեր․ Գուշը, արասայ հարցի, խորհուրդը եղաւ․ ուր բոլորովին երկրիս նորքին կառավարութեան վերաբերեալ գործերուն վրայոք արտայայտեցան ։

— Այսօրական Հրամանաւ Կիպրոսի նախկին Պէնէզաւրը Հաճի Մէհէմմէտ աղայն Ալեքսանդրիա կէմիի անուանեցաւ՝ որ Պէնձափաս Ըրդայն և Խոսրովայն Գրանդիմաճինը Պէրգէ քաղաք աւարին աւուր ։

— Օսմանեան նաւատորմիղի մէկ մասին Հրամանն եղաւ որ փոքր ծանոթարկ ելայ Պէտիղի կողմերը երթալու ։

— Մեծանու նաւին կառավարիչ Մահմուտ Հասանի փաշային որուն մայրադարայ Համբար Ծանուցիւր, զեռ Խոսրովայի Գրանդիմաճին այցելութիւնները չրրաւ ։

— Պէյրիթի Օսմանեան վաղաշամաստուած քարտուղար Նէշանի աղայ, որ և Խոսրովայնութիւ փոխարքային գրուած թղթակցութեանց սրտաւանութիւնը երրորդ կարգին էր, հիմա այս գրասան երկրորդ կարգի պաշտօնատար կարգեցաւ ։

— Եռամսեայ 10— 5 դաշեկանոց նոր սաւակները ալ այս օրերս եկան ։ Այս սաւակները շատ գեղեցիկ և կատարելապէս կոկուած են ։ Կառավարութեան միտքը չէր 5 դաշեկանոց 20 և 10 փարոնոց սառկները շրջանակութենէ ժողովել է, բայց որովհետև այս գործքը շատ մեռա կը պատճառէ, անոր համար որոշուեցաւ որ կամաց կամաց ըլլայ․ այսինքն ամէն մէկ սարի այս հին սաւակներէն բաւականաչափ հաւաքելով անոնց փոխարէն նոր սաւակներէն տարածել ։

— Խրաւակոյ արտարոյ կարգի դեսպան Մաւհլամ էֆէնտին շատ տարիէ հետէ Տէրութեան մեծ փաստով և հաւատարմութեամբ ծառայելուն համար, Ալեքսանդրիա Ըրդայն բարեհաճեցաւ՝ նշանի իփթիխարի երկրորդ կարգի ադամանդը շնորհել անոր ։

ԵԳԻՊՏՈՍ

Աղեքսանդրիա 4 մայիս․ Թէպէտ որ Խոսրովայնութիւն փոխարքային Աղեքսանդրիա դառնալը Եգիպտոսի քաղաքականութեան և թէ առեւտրին վրայոք ամենևին փոփոխութիւնն չեղաւ, այլ մի և նոյն անդորրութեան մէջ է երկիրս, սրով ժողովրդեան ալ աւելի երջանկութիւն կը յուսացուի ։

Պանմակայ Իպրահիմ փաշայն միջև Պոնչիրէ և ․ և Եկուոնից կառավարութեան պէտքը որ հաստատուններուն շտկուտութեան վրայ իւր հոգը բրած հրամանները կատարելու կը պարապի ։

Իպրահիմ փաշային կրուն թէ միայն ունի իւր սրտութեանը մէկը Վ էլէմտօ զիկել անոր աչքերուն յուսին բժշկութեանը համար․ որ քանիմը ժամանակ է կը կրէ ։ Մէհէմմէտ Ալի փաշային կնամիքէն այս առաջինը ըլլալու է որ Եւրոպայ երթայ ։

Մէհէմմէտ Ալի փաշային շատ կը սրտնեցի Աղեքսանդրիոյի մէջ ժամանակաւոր տարածուելուն․ ասոր համար քաղաքորէնայ արգելանոցին վերակացուներուն սաստիկ հրամաններ բրաւ, որ ասանց յապաղման ալլու միջոցներ գործքի դնեն երկիրը այս հարուածէն ազատելու համար ։ Ասոր այս վերջին օրերս քաղաքորէնայ արգելանոցին վերակացուներուն շատ խորհուրդներ բրին, ուր տեղ ’ներկայ էին հիւպատոսարաններէն փոխանորդներ և քաղաքական պաշտօնատարներ ․ Այսոր խորհուրդներէն եարը փնտռեցաւ որ առ այժմ բոլոր զինուորները Աղեքսանդրիոյի զօրաց բնակարաններէն ելլելով քաղաքէն դուրս բանակին․ որ իրենց բնակարաններն հեռի ըլլան․ մանաւանդ իրենց վրաններէն՝ որ ապարափոխելի ախտին կրակարանն են ։ Այս զգուշութիւնները նաւատորմիղին նաւաստիներուն ալ ըլլալու է, որով կարելի է թէ այս ապարափոխելի ախտին առաջքը առնուի բոլորովին ։

Աղեքսանդրիոյէն ’ի դուռ Եգիպտոսի ուրիշ կողմերը աղատ են այս հիւանդութեններէ, թէպէտ և անդադար հաղորդակցութիւն կրնեն նոյն քաղաքին հետ ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԳԼԻԱ

Լոնտրա 24 ապրիլ․ Լորտ Էպէրտին շարժողութենէր Հիւսիսային Ամերիկայի բնակիչներու կառավարիչ Լորտ Էլէնպորոյին պաշտօնէն յետ կանչուելուն վրայ է․ թէպէտ անոր պաշտօնէն գրկուելուն շատ պատճառներ կուտան, բայց տարբը դեռ չի գիտցուիր ։

Հիւանդուտ պատերազմի խորհրդեան քարտուղար Սըր Հէնրի Հարտինկ՝ Լորտ Էլէնպորոյին տեղը Ամերիկայի բնակիչներու կառավարիչ անուանեցաւ․ այս քարտուղարը 50 տարեկան է և քանի մը կարգի ազգեր, մէկ քանի պատերազմի մէջ երկու քաջութիւններ բրած է, և Վաթէրլօյի հռչակաւոր պատերազմին մէջ ալ իւր բազուկին մէկը կորսնցուցած է և ․․․ ուրիշ մեծ պաշտոններու մէջ ալ մտած է ։

Անտէրս Մէնափառ ’Նիկողայոս կայսեր Անգլիայ դալուստը համար՝ ոչինչ պատճառ ըլլալու է ․․․ տարածուած երգերը, որ 1814 ի դաշնակից թագաւորաց այցելութեան՝ եարը չէ ․․․ ։ ’Նիկողայոս կայսրը որուն հետ են իւր վերջաստանի անգամներուն շատը, բազմաթիւ հետևորդներով Լեհ ձէյմն պալատը բնակելու է ։ Այդին հարկաւոր պատրաստութիւնները կրնեն ’Լորտն Նիւքասըլի Մեծութիւնը հիւրընկալելու համար ։ Խոսրովը ազնուապետութեան դիւանը անդամները միաբանին ցրիշ հանդէսներ մատուցանելու՝ Լորտն Մեծափառութեան եկած գիշերը փառաւոր հրախաղութիւն մը ըլլալու է Թէլափրայիէր Ոկիարի մէջ ։

Եկամտից պաշտօնատարը հաստատեց խորհրդարանին մէջ տարեկան եկամտին հաշիւը ներկայացուց և հրատարակեց թէ 1844 ամին եկամտին աւաւելութիւնը 4,165,000 լիրա սթէրլին է, այս գումարէն 1843 ամին եկամտին պակասը գումարը իջեցնելով 1,400,000 լիրա սթէրլին կը մնայ մաքուր աւելորդ 20 ին ։

Եկամտից պաշտօնատարը 1845 ամի եկամուտին գումարը 51,790,000 լիրա սթէրլին կը կարծէ, իսկ ծախքը 48,643,176 ։

մարգը կը նկարագրուի, այլ բովանդակ ընտանիք մը բոլոր բազմութեամբ մէկ տեղ․ կինգամիներ, հարիւր և բնական պատմութեամբ նմանակոյ զանազան մարմիններ․ Այս ամենը որ գիտութիւնները և արհեստներն ալ շատ օգտակար կրնային այս բաժանմէտ զիտակն, վասն զի որչափ որ առաւել են կը գտնանոյ և կը բարդացածի․ մեր ամենները ալ խօսարին սեմակին անցը ծերունիկներն ապաքինը կը գործածեն․ որ մէկ մանրակրկիտ ժամու մէջ կազմ ըլլալու և երկիրներն ամպերը թէպէտ և արտաքոյ կարգի արագութիւն ալ ունեցած՝ պանծալի գեղեցկութեամբ նկարագրելու ։

Թարգմանեաց ’ի Յունականէ
Ա․ Պ․ Աստուածատուրեանց ։

Ընդհանուր խորհուրդներ ։

Հին դարերուն մէջ պարսկաստանի քաղաք մը իշխանութիւներուն պաշտպանելով և մեծ փառքի մէջ ծնկելուն, քաղաքացիները տեսնալով որ իրենց քաղաքը՝ իշխանաց ձեռք ինկալու կը մօտենայ, ժողովեցան մէկ տեղ խորհուրդ ընելու՝ թէ ինչ՝ ծուր պէտք է բանեցնել, որ գամէ քաղաքին պարիսպները ամրացընելով իշխաններուն արձակածը կարող ըլլան դէմ դնելու ։

Այս առարկային վրայոք ժողովարանին մէջ զանազան կերպով խորհուրդներ կրնեն, բայց ոչ մէկին առած խորհուրդը՝ մէկալին կը յարմարի․ և գրեթէ ամէն մարդ իր խելքին հասկցածին չափ բան մը կը առաջարկէր․ և մանաւանդ զլխաւորները մի միայն իրենց անձնական օգտին նայէ բան որ աւելի շահաւոր էր ’նէ զանի յուսով կը բերէին, բայց հասարակաց բարութեանը և ազատութեանը համար պէտք եղած հարկաւոր և օգտակար խորհուրդները գիտեն թէ մոռցուեր էր այն խորհրդարանին մէջ ։

Նորեկներուն մէկը՝ քարի հանք (մաւէն) մը ունենալով, ժամ պատեհ գտաւ իր ապրանքը կրկին արժողութեամբ փաճառել իր քաղաքակիցոյն․ ասոր առաջարկեց թէ Եղբայր՝ եթէ իմ խորհուրդս ձեզ հաճելի կը թուի նէ, պէտք է որ քաղաքիս պարիսպին ներսի դիէն նորէն մէկ պատ մըն ալ հիւսել տանք, որ աւելի ամուր ըլլայ քաղաքիս բերդը․ վասն զի քարէն աւելի ինչ զօրաւոր գործք ունինք մենք հիմայ․ մէ ապարքէն տախտակներ՝ Պատիժ Հրաբէնց ինքնաւոր իր քէշտամի ’Խոզիմաքին ձակատը ազնուականի քարոզ մը զիտցընելով իւրոյն դեպքին վրայ ձգեց ։

Ուրիշ ուրիշները ալ՝ որ քաղաքին փայտերեն ունէր, պատասխանեց քաղաքածունին թէ՝ մերոյ քարը աւելի յարմար է, բայց իմ կարծիքս ինծ կը հաստատէ որ, եթէ նորէն հիւսելու պարիսպը կայծի (մէ-շէ) փայտէն շինուելու ըլլայ, ալ աւելի շուտով կը կտորի շէնքը և շատ անհոգ կըլլայ պարիսպին զօրութիւնը թշնամեաց դէմ․ վասն զի թէ որ փայտը զօրհեղեցին ժամանակը տարյան շինուելով կարծրացաւ երկիրներն վարցած ուժեղ անձրևներուն դէմ կենալ և ալ ասանց ’մէջի եղած ժողովուրդը ’նէ ’ի հարկէ հիմայ այս թշնամիներունս արձակած բարանները (մէնձէնիքը) ալ կրնայ ազատել մեզի ։

Ամեն ատեն խաղախորդ (տէպպաղ) մը որ ատեն ժամանակով խաղախարգարանին կը ծառայեր, և խորհրդարանին ընկերութեան անդամներուն ալ մէկն էր, այս ալ իր կարծիքը ուզեց հաստատել, ըսելով թէ պարիսպը դատողութիւններով խոսք չկայ և ամենքնալ վայելուչ խորհուրդներ են, բայց ես ամենէն աւելի արժանաւոր կըսարեմ կաշին․ դուք գիտէք, այս երկու նիւթէն մէկոր աւելի ապահով կրնայ ըլլալ ’նէ ամէն շինելու պարիսպը․ բայց այս ալ գիտցած ըլլաք որ, կաշիէն աւելի աղէկ բան մը չըլլար․ վասն զի Ըրարին Ըստուած երկրոր մեր նախանձորդները ամենը կէրպը բաներէ պաշտպանելու համար անոնց հազուստ մը շինել ուզեց ’նէ, կաշիէն ըրլայուն սրժանի գտաւ ։

Այս անհամոյ անօրինութեանց հետևելուն, ծեր մարդ մ’ալ․ որ իր բոլոր կենացը մէջ հասարակութեան բարւոյն և օգտին համար ամենեկին բան մը

ՏԱՃԿԱՍՏԱՆ

Պէյրութ 8 մայիս. Լիբանանի գործողութեանց մէջ փոփոխութիւնմը չեղաւ. այլ միշտ գործաւոր պաշտօնատարներուն դէմ գանգատները կը շարունակեն և ապահովութիւնը ընդհանուր կերպով. Հասարակութիւնը ինչպէս որ նախընթաց թուով ալ ծանուցինք՝ փոխանորդաց ընտրութեան վրայ զբաղեալ է. բայց այսու ամենայնիւ արժանահաւատ մարդիկ կը հաստատեն թէ Սամի-քորտաւէն որոշեր է որ իւր հրաժարական խնդիրը տալ եթէ Լիբանանի գործաւոր պաշտօնատարներուն մէջ չի մնայ. այս միաւորութիւնը հասարակաց կարծեացը նայելով՝ եթէ կատարի, շատ աղէկ գործքմը ըլլալու է. վասն զի ընդհանրապէս կը ճանաչեն այս երկու գլխաւոր պաշտօնատարներուն անշահասիրութիւնը և քաղաքականութեան մէջ ունեցած յաջողակութիւնները.

Թագաւորը Երկրիս մէջ անցած գացած բաներուն վրայ շատ սրտնեղած կերեւայ, և սաստիկ կը ցաւի վասն զի կը սիրէ Յունաստանը.

ՍՊԱՆԻԱ

Մատրիտ 23 ապրիլ. Քոնկրէզ Գրաֆշի նախագահութեամբ եղած խորհրդարանին գործաւոր պաշտօնատարները՝ Թագուհւոյն իրենց հրաժարական խնդիրը մատուցին. այն ալ Նարվաէզ զօրապետին հրամայեց որ անոր նախագահութեամբ խորհրդարանին գործաւոր պաշտօնատարները կարգուին. այս պաշտօնատարն ալ երկու աւուր մէջ կատարեց հրամանը. Սպանիոյ մէջ ուր գործաւոր պաշտօնատարներուն ընտրութիւնը շատ դժուարութեամբ կըլլայ և երկար ժամանակ կը տեւէր, այս անգամ միայն երկու աւուր մէջ կատարեցաւ և դժուարութիւն վրայ ամենեւին բանմը չի լսուեցաւ.

Օրագիրները կը ծանուցանեն թէ Վալիտոնէ անուն փրէկաթը Ալճէզիրասէն Մարոգի Թանճէր քաղաքը մեկնեցաւ այն տեղէ Սպանիոյ գործակալին ըրած նախատինքներուն փոխարէն հատուցումը խնդրելու, որ Մարոգի տէրութեանց հրամանաւը մեռցուցեր են.

Չի յուսացուիր թէ այս հատուցումը ըլլայ. և այլաւանդ գլխաւորը անոր եօթէն նաւեր ղրկեց որ Մարոգէն մեկնող Սպանիոյ հիւպատոսները և հպատակները անոնց մէջ մտնելով գալու ատեններ.

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Օտեսիա 20 Մայիս.

Ամեն տարուան այս եղանակներուն սովորութեան պէս առեւտուրնիս կատարելով անշարժութեան մէջ է. և այս եօթնեկիս մէջ եղած գործողութիւնները դրեթէ ոչինչ բաներ են և նշանակութեան չափ օգտակար չենք կարծեր.

Ցորենը կուգուի բայց խոյն վերջը ըլլալով դուրսերէն ամենեւին ապրանք չի գար և քաղաքիս մէջ ալ ղռուներուն համար վաճառքը չի գար. և որուան արժողութիւնը Պոխիրի ասկինը 350 ղահեկան է և փռարամանկայի Աէզարաէսինը 320—330 ղահեկան.

Բուրդ նոր կուբկե բաւական ապրանք եկաւ ներսի կողմերէն. բայց դեռ վաճառքը չեղաւ Ամերիկայի տեսակը կուգուի եղեր.

ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Իզմիր 20 մայիս.

Լոնտրա	107 ½	108
Մարսիլիա	168	
Թրիեստ	441	442

Ի ՅԱՐԻՈՆԻՆ

Ի ՏԳԻՏԱՑ ԵՐԵՍՓՈԽՈՒԹԵԱՆՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ըրած չըլլալով, միայն անգամ այսպէս խորհուրդմըն ալ անցունելը չէր կարծուէր, բայց բարերարագոյն բաւական սուղի տեր ըլլալուն համար նախադահներուն մէկն էր. որուն տեսնալով թէ ամեն մարդ իր ուզածը կը գրէ, այս ալ բերանը բացաւ այսպէս, "Պարոնայք կըսէ ձեր ամենուն տուած խորհուրդները թէ յարմար և թէ անյարմար (վասն զի այնքան միտք չունէր որ կարողանար զատելու թէ յարմարներ մը արդեօք թէ չէն) ամենքն ալ ժամանակի կարօտ է և հիմայ շուտով չի կրնար կատարուիլ. անոր համար կաղաչեմ որ ինծի մտիկ ընէք. թողէք այն քարերը և փայտերը. Աստուծով երբ որ խաղաղ ժամանակ մը գտնալու ըլլանք՝ անոնցմով աղօթարան մը կը շինենք. թող առնէք կրսիմ Աստուած ինչպէս որ կուզէ այնպէս տնօրինէ, ամենքս ալ Աստուծոյ ձեռքն ենք, Աստուած ուզէ նէ մեզի կրնայ ազատել թշնամիներնուս ձեռքէն. դուք չի լսեր էք մի այն խօսքը՝ թէ որ Աստուած չի պահէ նէ այն քաղաքը՝ ընդունայն է անոր պահապաններուն աշխատանքը.

Վերջապէս խորհրդարանին մէջ՝ այսպէս և այնպէս պարապ խօսքերը երկարելով ժամավաճառ կըլլան, և ատենին արձակուիլն ալ կը մօտենայ՝ և օրինաւոր կարգադրութեամբ վճիռմը տալու ալ յոյս չերեւար.

Ուսումնականմը՝ որ միշտ ուրմանց ետեւէ ըլլալով, ժամանակին ձեռքը չի հասնիր է որ արծաթ դիզէ. և որովհետեւ անարծաթ՝ անձինք տեղի չունին խորհրդարաններուն մէջ. և պատահմամբ այնպէս տեղմն ալ գտնուելու ըլլան՝ միշտ իրենց տեղը ետքի դասն է, այսպէս այս ուսումնականն ալ հազիւ թէ ոտքին տեղմը ըրած էր՝ նոյն խորհրդարանին դրանն մօտ տեղմը կանգնելու և հեռուէն մտիկ տալ ատեաննին խօսքերուն. խեղճ ուսումնական . . . ինչպէս կը տանջուէր անոր խեղճը. ինչպէս կը ցաւէր անոր սիրտը. երբ կը տեսնայ որ ամենքն ալ մեծ մեծ կը խօսին և մարդ չափ օգուտ առաջ չի բերեր, ամենքն ալ բարեկամի աշտարակաշինութեան պէս կը պատրաստուին բայց հասի փանդակ մը (ծովեր) չեն կարեր շինել, և որ ամենէն դէշն է, որոնց խորհուրդը գլխովին իրարու հակառակ և ծաղու արժանի.

Ինքն իրեն կուգայ ուսումնականը և կը խորհի որ անոնց զգուշացունէ թէ ժամերը պարապ տեղը կանցնին և կը դնան. և վտանգը արդէն իրենց կը մօտենայ հապա ինչ որ պէտք է նէ՝ ընել շուտով. միայն զանի՝ որ հասարակութեանը ապահովութեան պէտք է, այս խորհրդով առաջ կը քալէ քանիմը քայլ. բայց նորէն այն տեղ կանգ կառնէ՝ և նորէն ինքն իրեն կուգայ և իր խորհուրդը կըսկսի քննել և զատել. թէ իրաւամբ պէտք է զանոնք իմացընել անոնց, բայց . . . . Ինչ՝ անշուշտ առանց պատճառ չի ըլլար անոնց ինծ տալու պատասխանը. գուցէ զըզուի իմ խօսքերս անոնց գոռոզութեանը և անելի բարկութիւննին ալ շարժելով ինծ հալածեն ատեկէն և վարեն. վերջապէս մահ ալ, այո մահ . . . պարտ է վասն հայրենեաց մեռնիլ. այսպէս եռանդը բորբոքելուն, կրծնաւորմը որ ընկերակից էր ուսումնականին ուշատ կըսէր կըզգայ իր բարեկամին խորհուրդը և կը հաճեցունէ անոր ազգու ձեւով թէ խոհեմութեան կանոնէն չի սխալի. աշա այս է կըսէ մարդոյս իմաստութեան գալը.

Վերջապէս խորին մտածութեամբ կը պաշարուի ուսումնականը միանգամայն և խորին լռութեամբ. բայց իր սրտին եռանդն հանդարտեցունելու համար ծոցէն թուղթմը կը հանէ ու կըսկսի մէջմորէն կարդալ զանի.

Այսպէս գիտէն ուսումնականք իրենց կիրքերը սանձելու համար ալ ընթերցասիրութեամբ պարապիլ.

Նախագահին մէկը կը տեսնայ հեռուանց թէ մարդմը անհոգ անհոգ ձեռքը թուղթ առած՝ պատին յենլով կը կարդայ. իսկոյն կը թողու իրեն աթոռն, կը հրամայէ առաջ բերել զանի. և հրամանը կատարուելուն խստութեամբ կըսկսի յանդիմանելու և կըսէ. ով յանդուգն չի մտածես անգամմը թէ ուր ես. մի թէ զբօսարանաց տեղմը եղած կը կարծես զինքը. գինետան մէկմը արդեօք կամ սրճարանիմը որ արձակ համարձակ թուղթէ մի այլ կամ օրագիրմըն որ ձեռքդ առեր կը կարդաս. չես գիտեր որ մենք ինչ կը խորհինք և ինչ վտանգի մէջ ենք, և կը գտնայ իսկոյն բազմականներուն աչա մարդմը կըսէ՝ որ անպիտան քարիմը պէս կը գտնուի մեր խորհրդարանին մէջ. զիտալ առտ յանդուգն շարժուածքը կարծիք կուտայ թէ մեր քաղաքը պաշարողներուն մէկը ըլլայ գուցէ և լրտեսմը եղած ըլլայ. անշուշտ կըսէ նախագահներուն մէկն ալ՝ արժանի է դատաստանի. բայց առաջ նայինք այն ձեռքի թուղթը որ ՙՉեր մեծութիւնը օրագիր կը կարդէ՝ չ ըլլայ թէ խնդրագիրմը ըլլայ. ուսումնականը արժանաւոր խոնարհութիւն մատուցանելով կը ներկայացնէ թուղթը ըսելով թէ կրկին պատասխանել յարգելի պարոններուն այսպէս.

Տեարք մի կարծէք զիս օտարականմը, այլ հասարակից եմ ձեզի և միանգամայն աղգակից և քաղաքակից և ժառանգ անոնցմէ որ միշտ ձեր ալ ծնած չեմ, շատ աղէկ կրնաք ճանաչել զուք իմ հայրս գուցէ և անոր ընկերներն ալ որոնք մէկ ժամանակ ձեր նստած բարձր տեղուանք կը նստէին. բայց . . . և անոնց ժամանակին ալ այսպէս վտանգները պակաս չէր և ասկէ ալ շատ աւելի դժնեայ թշնամիներ ունէինք, բայց անոնց խոհեմութեամբ և համարձակ յաղթուեցան ամենքն ալ. ուստի թէ ձեր միտքերնիդ անոնց բռնած ճամբայով գնալ ըլլայ, անշուշտ դուք ալ անոնց պէս կրնաք յաղթող հանդիսանալ. Դարձեալ ինծ, խորհուրդներ որ դուք կընէք ամենքն ալ անօգուտ են. այն քարերը՝ և կաշին հարկաւոր նիւթեր են. բայց ներկայ վտանգէն չեն կարեր ազատել. ապաք է թէ քարերով յաղթուեցաւ Դողիաթը՝ փայտով շինուեցաւ Նոյան տապանը և կաշին էր մեր նախահայրերնուն մարմինը ծածկող պաշտպանը, բայց այսու ամենայնիւ կրնամ մը անոնք ապացոյց ըլլալ ամեն կերպով կանխելու ազատութեան և պաշտպանութեան միջոցներ ըլլալուն.

Զօրքին առեւտրականութիւնը չենք կրնար չըսել, վասն զի ամենքս ալ Աստուծոյ ձեռքն ենք, որ անտարակոյս կարող է ազատել մեզի չէ թէ միայն այսպէս անկարելի մէջ եղած ատենիս, հապա՝ թէ և երբեմն հրեշտակի պէս ծովու մէջ ալ անդամ գտնուած ըլլանք կարող է փրկել մեզի. բայց գիտնալ պէտք է թէ Աստուած որ մեզի ստեղծերուն առանց մեզի ըստեղծեց նէ ալ, բայց չի փրկեր մեզի առանց մեզի.

Նախագահները՝ ուսումնականին այս ազդու խօսքերը լսելուն, խորին մտածութեան մէջ մնացին միանգամայն ամօթապարտ. և դիշերն ալ վրայ գալով լռութեամբ ատենակցին ատեանը, որ միւս օրն ըէն օրինաւոր կերպով խորհուրդ ընեն իրենց զօրքին ազատութեանը վրայօք.